

Lærervejledning

Formål

Et barns liv og trivsel kan ikke deles op i online og offline. Derfor er vi nødt til at se på nettet, skolen, sportsklubben og familien som forskellige arenaer, der rækker ind i hinanden, og som alle har betydning for barnet.

Vilkårene for kommunikationen på nettet er anderledes end vilkårene for vores kommunikation offline. Derfor er det vigtigt, at vi taler med eleverne om deres færden online, og hjælper dem til at reflektere over, hvordan deres digitale adfærd har betydning for dem selv og andre. Det kan klipsamlingerne og de tilhørende øvelser hjælpe med.

Vi foreslår, at du forud for arbejdet med "Over strengen på nettet" læser op på emnerne '[grooming](#)', '[billeddeling](#)' og '[mobning](#)'. Det kan du gøre på Red Barnets hjemmeside sikkerchat.dk.

'Over strengen på nettet'

Temaet for dette undervisningsmateriale hedder 'Over strengen på nettet' og handler om digital dannelse og grænser på nettet. Materialet tager udgangspunkt i serien 'Klassen' fra DR Ultra.

Temaet er opdelt i fire emner: Online venner, Pinlige billeder, Grupper og beskeder samt Likes og anerkendelse. I kan vælge at arbejde med en af klipsamlingerne eller arbejde med alle fire emner som et samlet forløb.

Vejledende tidsforbrug

Online venner: 3 lektioner.

Pinlige billeder: 3 lektioner.

Grupper og beskeder: 2 lektioner.

Likes og anerkendelse: 2 lektioner.

Skrivekonkurrencen: 2-3 lektioner.

Elevopgaver

Til hver af de fire klipsamlinger hører:

- En indledende øvelse
- Klip fra programmer fra DR Ultra med tilhørende øvelser og forslag til refleksionsspørgsmål.
- Afsluttende øvelse.

Klipsamling: Online venner

Klipsamlingen består af 3 afsnit af 'Klassen' om venskaber online samt to korte programmer, hvor børn giver råd til børn om hvad man kan gøre, hvis man ikke ved hvem man skriver eller spiller med på nettet, og hvad man kan gøre, hvis man får trusler fra andre på nettet.

Antal lektioner: 3

Indledende øvelse (ca. 15 min)

- Eleverne står i en cirkel. Bed eleverne om at strække deres arme så højt op over hovedet, som de kan. Bed dem om at lægge mærke til, hvor højt de kan strække deres arme uden at det gør ondt.
- Fortæl eleverne, at man ofte kan mærke at ens grænse for, hvor højt man kan strække armene, er nået, ved at det gør ondt i kroppen, eller at man holder vejret.
- Bed eleverne om at strække deres arme vandret ud til siden.
- Fortæl eleverne, at deres arme viser, hvordan alle har et personligt rum, som ikke er afgrænset af vores krop, men af en usynlig grænse, der går ca. der, hvor deres hænder er, men at det kan variere. Lad eleverne eksperimentere med at bevæge armene rundt for at skabe en usynlig boble hele vejen rundt om dem selv (Lad eventuelt eleverne eksperimentere med at gå rundt imellem hinanden, mens de markerer deres usynlige boble med armene – de skal nu være opmærksomme på både deres eget og de andres personlige rum).
- Afslut øvelsen med at reflektere over grænser.

Forslag til refleksionsspørgsmål

- Kan I komme med andre eksempler på, hvordan vores krop og følelser kan give os signaler om, at vores grænse er nået?
- Er der forskel på at få sin grænse overskredet i den fysiske verden og den digitale verden? Hvordan?
- Har vi også et personligt rum i den digitale verden? Hvordan kan ens grænser blive overskredet i den digitale verden?
- Hvad kan man gøre, hvis ens grænser eller ens personlige rum bliver overskredet enten med handlinger eller ord?

Se "Klassen: Bertrams Nye Gamle Kæreste"

Øvelse (15 min):

- Start med, at alle står i en cirkel.
- Stil eleverne spørgsmål til klippet "Bertrams nye gamle kæreste". Se forslag til refleksionsspørgsmål [her](#).
- Kast en bold til de elever, som vil svare på spørgsmålet. Den, der har bolden, taler. De andre lytter.
- Bolden kastes rundt, indtil I har fået reflekteret over filmen og temaet.

Se Klassen: Hvem skriver Tobias med? 1 & 2

Når du taler med eleverne om Mikkels oplevelser, er det vigtigt, at du har sat dig ind i grooming-processen. Du kan læse om grooming-processen [her](#).

Tal med eleverne om, hvordan man som barn kan blive snydt og manipuleret til at gøre noget, men egentlig ikke har lyst til. Det kan være svært at sige nej, fordi den person man kommunikerer med ofte er meget flink og sød, og måske endda én, man har opbygget et venskab eller tillidsforhold til. Snak om, at det kan være svært at forestille sig, at det kunne ske for én selv.

Øvelse (30 min):

- Vis eleverne refleksionsspørgsmålene på smartboard. Du kan finde dem [her](#).
- Bed eleverne om at tage noter til spørgsmålene, mens I ser klippet.
- Vis Tobias' nye ven del 1 og 2.
- Inddel eleverne i tremandsgrupper og lad grupperne summe over klippet i ca. fem minutter.
- Lav en fælles refleksion og opsamling.

Se "Gode råd: Er du usikker på, hvem du skriver med?"

Se forslag til refleksionsspørgsmål [her](#).

Læs evt. Red Barnets råd til online venskaber i afsnittet "Venner på nettet" [her](#).

Samt afsnittet "Venner du ikke kender" [her](#).

Se "Gode råd: Får du net-trusler?"

Se forslag til refleksionsspørgsmål [her](#).

Læs evt. Red Barnets råd til trusler på nettet i afsnittet "Trusler" [her](#).

Afsluttende øvelse (15 min):

- Lav en fælles brainstorm.
- Spørg eleverne, hvad der er vigtigt at tænke over, når man har venner online?
- Lad eleverne byde ind med det, de synes er vigtigt, og skriv deres input på tavlen/smartboard.
- Lav en afstemning om de fem vigtigste råd. Skriv dem på en planche, og hæng den op i klassen.

Klipsamling: Pinlige billeder

Klipsamlingen består af 3 afsnit af 'Klassen' om deling af pinlige eller private billeder samt et kort program, hvor børn giver råd til børn, om hvad man kan gøre, hvis man har fået sit pinlige billede delt.

Antal lektioner: 3

Indledende øvelse (10 min):

- Alle står i en cirkel.
- Sig nogle sætninger, eventuelt nogle af dem, som er nedenfor. Start gerne med enkle ting som mange elever i klassen har tilfælles, og bland derefter sætninger om det digitale liv ind.
- De elever, der synes, at sætningen passer på dem, træder et skridt ind i cirklen.

Forslag til sætninger:

- Jeg spiller computer hver uge.
- Jeg har prøvet at grine højt af noget på telefonen, mens jeg var alene.
- Jeg har en profil på musical.ly.
- Jeg har prøvet at skrive beskeder til andre, som jeg fortrød.
- Jeg har set ting på nettet, som jeg synes var ubehageligt/grænseoverskridende.
- Jeg har fået nye venner på nettet.
- Jeg taler tit med mine forældre om de sociale medier.
- Jeg har sendt en snapchat i dag.
- Jeg har givet andre en undskyldning, for noget jeg havde skrevet til dem eller om dem online.
- Jeg bruger sociale medier til at holde kontakt med venner og familie.

Se "Klassen: Slikker på toiletbræt"

Øvelse (15 min):

- Bed eleverne om at skrive navne på de børn i klippet, som fik deres grænser overskredet på post-its, og hæng dem op på tavlen.
- Saml op med refleksionsspørgsmål.

Forslag til refleksionsspørgsmål findes [her](#).

Se 'Klassen: Martines private billede - del 1' og 'Klassen: Martines private billede - del 2'

Øvelse (30 min):

- Alle fire hjørner i klassen gives et navn: Frederik, Martine, Frida, Klassen.
- Eleverne deles ud i de fire hjørner. De skal sætte sig ind i, hvad de forskellige aktører kan gøre. For eksempel skal de elever, som står i hjørnet 'Frederik', diskutere, hvad Frederik kan gøre i situationen.
- Når eleverne har diskuteret i grupper i ca. 5 minutter, samles I igen og laver en fælles opsamling.

Forslag til diskussionsspørgsmål:

- Tal om, hvad der sker i klippet. Er der forskel og/eller ligheder mellem det børnene i klippet gør, og de diskussioner I havde, inden I så del 2?

- Hvad er de vigtigste pointer om billeddeling i klippene om Martines private billeder?

Forslag til vigtige pointer, som kan nævnes, hvis eleverne ikke selv bringer det op:

Deling uden samtykke/tilladelse kan være ulovligt - husk at spørge, inden du deler.

Deling af private billeder kan have negative konsekvenser for den, der bliver delt.

Tænk, inden du deler et billede videre - hvordan ville du have det, hvis det var dit billede?

Vær en god kammerat, hvis du får tilsendt et privat billede, som ikke var tiltænkt dig.

Se "Gode råd: Har du fået delt et pinligt billede?"

Se forslag til refleksionsspørgsmål [her](#).

Læs mere, om hvad man kan gøre, hvis man har oplevet at få delt private, grænseoverskridende eller krænkende informationer, billeder eller videoer uden samtykke [her](#).

Afsluttende opgave (10 min):

- Bed eleverne tegne en stor sky på et A4-ark.
- Fortæl dem, at de nu skal fylde skyen ud med de vigtigste pointer og tanker, som de fik under arbejdet med "pinlige billeder".
- I kan lave en fælles opsamling på huske-skyerne, eller de kan forblive private.

Klipsamling: Grupper og beskeder

Klipsamlingen består af to afsnit af 'Klassen' om at skrive sammen, og om hvor let det er at blive misforstået og holdt udenfor. Derudover indeholder den to korte programmer, hvor børn giver børn råd, om hvis man har skrevet noget, man fortryder, eller hvis man er med i en gruppe online eller i en gruppebesked, hvor nogle bliver bagtalt eller holdt uden for.

Antal lektioner: 2

Indledende øvelse (15 min)

- Del eleverne i grupper af tre.
- Tildel hver gruppe en følelse. Det kan eksempelvis være glæde, kærlighed, åbenhed, vrede, misundelse, angst og være afvisende. Eleverne må ikke kende de andre gruppers tildelte følelse.
- Bed eleverne diskutere, hvordan deres følelse kan komme til udtryk (ved latter, gråd, indelukthed, omfavelse, kys med videre) i deres grupper.
- Hver gruppe dramatiserer deres følelse og viser den for de andre grupper, der skal gætte, hvad det er for en følelse, der bliver vist. Eleverne må kun mime – ikke tale.
- Tal efter hver fremvisning om, hvilket kropssprog og mimik gruppen brugte til at vise deres følelse.
- Tal om forskellene mellem kommunikation på nettet og kommunikation ansigt til ansigt. Hvordan kan andre vide, hvad man mener med en besked eller en kommentar på Instagram eller Facebook?

Se 'Klassen: Smidt ud af gruppen'

Øvelse (15 min):

- Sæt eleverne to og to sammen.
- Eleverne skal nu bruge 5 min på at diskutere og komme med et forslag til, hvad Bertram og Tobias kunne have gjort i stedet for at forlade snapchat-gruppen og starte en ny uden at invitere Mikkel.
- Sæt tre tomandsgrupper sammen, så eleverne nu er i grupper af seks. Bed eleverne fortælle deres forslag til hinanden.
- Seksmandsgrupperne skal nu udvælge det forslag, som de synes er det bedste.
- Eleverne fortæller i plenum om de bedste forslag fra hver gruppe og læreren opsummerer på tavlen.

Se 'Klassen: Sviner på Insta'

Øvelse (20 min)

- Sæt en post-it, hvor der står enten 'Josefine', 'Sif' eller 'Klassen' i elevernes pander, mens de lukker øjnene. Først når alle har fået en post-it i panden, må de åbne øjnene.
- Vis eleverne oversigten over, hvilken opførsel som knytter sig til 'Josefine', 'Sif' og 'Klassen'. Oversigten findes [her](#). For eksempel vil man ikke have noget at gøre med Sif – hverken tale med hende eller røre ved hende. Man vil gerne trøste Josefine og bakke op om hende, og lade hende vide, at hun er blevet uretfærdigt behandlet. Klassen vil man gerne snakke med, som man ellers gør for eksempel tale om, om man har lektier for eller hvad man skal lave efter skole.
- Eleverne kender ikke selv det navn, der står i deres pande, men kan se hvilke navne der står i de andres pander.

- Nu skal eleverne gå rundt mellem hinanden og tale sammen og opføre sig på den aftalte måde.
- Efterhånden som man ser, hvordan andre opfører sig overfor én, vil man begynde at finde ud af, hvilket navn man selv har i panden, og så skal man prøve at finde sammen med dem, der har det samme navn som én selv.
- Vurdér, hvornår det er passende at stoppe aktiviteten, og saml op med refleksionsspørgsmål, som findes [her](#). Spørg hver navnegruppe, hvilken opførsel de lagde mærke til, andre havde over for dem. Hvordan følte det?

Se "Gode råd: Har du skrevet noget dumt?"

Refleksionsspørgsmål findes [her](#).

Læs evt. Red Barnets råd til omkring mobning og sladder i afsnittet "Mobning og sladder" [her](#).

Samt om mobning, konflikter og misforståelser i online kommunikation [her](#).

Se "Gode råd: Drama i gruppechat?"

Refleksionsspørgsmål findes [her](#).

Læs evt. om mobning, konflikter og misforståelser i online kommunikation [her](#).

Afsluttende opgave (10 min):

Emojis kan være en måde at tydeliggøre, hvad man mener, når man skriver beskeder på nettet.

- Lad eleverne finde deres to yndlingsemojis på deres telefon.
- Fordel eleverne i to lige store grupper. Eleverne i gruppe 1 stiller sig i en indercirkel, og eleverne i gruppe 2 stiller sig i en ydercirkel, så eleverne står over for hinanden to og to med ansigterne mod hinanden.
- Bed nu eleverne i indercirklen vise deres makker deres yndlingsemojis og forklare, hvad de betyder, og fortælle, hvorfor de kan lide netop den emoji.
- Når der er gået 1 minut er det eleverne i ydercirklen, som fortæller.
- Bed nu eleverne i ydercirklen rykke et skridt til venstre, så alle elever kommer til at stå over for en ny makker.
- Øvelsen fortsætter indtil cirklen er rykket 3 gange, eller indtil tiden er gået.

Klipsamling: Likes og anerkendelse

Klipsamlingen består af et afsnit af 'Klassen' om at jage likes og anerkendelse. Derudover indeholder den to faktaprogrammer med et socialt eksperiment, der viser, hvor nemt det er at blive revet med og komme til at udstille andre i jagten på likes. Klipsamlingen skal give anledning til at tale om, hvordan jagten på likes kan påvirke ens relationer og andres følelser.

Antal lektioner: 2

Indledende øvelse (15 min):

- Bed eleverne om at tegne eller skrive navnet på de to sociale medier, de bruger mest.
- Del klassen op i fire eller fem grupper, og lad grupperne stå i små rundkredse.
- I gruppen skal eleverne nu indbyrdes fortælle hinanden, hvorfor de bruger netop de to sociale medier mest, og hvad de godt kan lide ved at bruge dem.
- Saml op til sidst med hele klassen, og lav via håndsoprækning statistik over, hvilke sociale medier, som er de mest brugte.

Her er en liste med nogle af de mest almindelige sociale medier i dag:

Facebook/Messenger, Instagram, Momio, MovieStarPlanet, Musica.ly, Snapchat, Tumblr, Twitter, WhatsApp, YouTube

Se klippet fra Klassen: Likehunter

Øvelse (20 min):

- Lad eleverne arbejde sammen i tremandsgrupper og bed dem besvare et af disse [refleksionsspørgsmål](#).
- Lav eventuelt en 'walk and talk', hvor eleverne i gruppen går en kort tur sammen, mens de diskuterer spørgsmålet.
- Grupperne samles i klassen og fortæller hinanden, hvad de har kommet frem til.
- Gruppernes forskellige input kan bruges til yderligere refleksion i plenum.

Se "Ultras like-eksperiment: Anderledes krop" og "Ultras like-eksperiment: Reality-deltager"
Refleksionsspørgsmål findes [her](#).

Afsluttende øvelse (15 min):

- Alle elever får uddelt post-it i to farver.
- En farve til at skrive 'gode ting ved at være sammen med sine venner på sociale medier' på og en farve til at skrive 'gode ting ved at være sammen med sine venner i den fysiske verden' på.
- Eleverne får 5 minutter til at skrive det, de kommer i tanke om.
- De sætter deres post-it på tavlen/smartboard samlet for hver kategori.
- Lav en fælles gennemgang af, hvad eleverne har skrevet, og reflektér over forskelle og ligheder.